

Oponentský posudek na rigorózní práci

Milúše Pořádkové : Příspěvek výuky na vyšších zdravotnických školách k humanizaci poskytované péče v praxi (150 stran)

Předložená disertace mgr. Milúše Pořádkové je zaměřena na velmi aktuální a citlivé téma humanizace ve zdravotnictví. Autorka sama pracuje po léta v oblasti zdravotnictví a v poslední řadě let i ve zdravotnickém školství. Zná tedy osobně dobře jak realitu samotné praxe, tak systém přípravy pro ni, ale i peripetie jimiž tento závažný problém prošel

Práce sama je rozčleněna do několika částí, z nichž na první pohled je vidět pokus o teoretickou analýzu zkoumaného problému a empirické šetření pohledu vzorku vyučujících a studentů VOŠ na daný problém.

U teoretické části nacházíme další členění.

Významné místo zde zaujímá rozbor vývoje zdravotnického školství. V této, jinak věcně podané části, věnuje autorka prostor i problému vzniku dehumanizace ošetrovatelské péče.

Podle jejího názoru k dehumanizaci došlo v padesátých letech především díky tomu, že v přípravě budoucích sester převládlo zaměření na instrumentální a biomedicinskou stránku, zatímco osobnostní a komunikační příprava byla opomínána.

Vzniká ovšem otázka, proč došlo k tomuto trendu a do jaké míry samo toto pojetí přípravy pro medicínskou péči vycházelo jednak z chápání místa sestry v celém zdravotnickém systému, případně jak bylo ovlivněno celkovým pojetím zdravotnictví ? Jak v té době vypadala z hlediska problematiky dehumanizace příprava budoucích lékařů ? Projevil se tento symptom i zde ?

V souvislosti s tím vzniká otázka, proč naopak po roce 1989 došlo v této záležitosti k obratu ? Jak to souvisí s tím, že už v osmdesátých letech v mezinárodním měřítku, jak na to poukazuje autorka, došlo ke sjednocení názoru o koncepci sestry budoucnosti jako osobě, která samostatně pokrývá „ potřeby odpovídající lidskému zdraví a soběstačnosti“ (str.20)?

Je zde vazba s narůstajícím zájmem o problematiku lidských práv, nebo se změnou postavení sestry ve vztahu k pacientovi ? Průnik komercializace i do zdravotnictví navíc spíše hovoří pro pragmatický odosobněný přístup k pacientovi.

V další části své disertační práce autorka věnuje pozornost nové koncepci vzdělávání sester, přičemž analyzuje i jisté nevyjasněnosti budování nového systému zdravotnického školství, kdy z jedné strany vznikají Vyšší odborné školy a z druhé strany se vytvářejí podmínky i pro bakalářské studium na lékařských fakultách. Nevyjasněnost místa obou typů

přípravy sester se rovněž musí promítnout do jejich přípravy včetně pokusů o návrat k humanizaci ošetrovatelské práce.

Těžiště posuzované disertační práce lze najít v následující části, která je věnována analýze pronikání prvků přípravy ke schopnosti nově pojímat práci sestry v ošetrovatelském procesu.

Autorka nezůstává pouze u kurikulárních problémů, tedy u zařazení humanizačních prvků do samotného učiva, ale přechází po vyjasnění hodnotových přístupů k pojetí výchovy osobnosti budoucích sester.

Velkou pozornost věnuje zejména prožitkové výchově, kterou oprávněně považuje za klíč k utváření osobnosti budoucí sestry. Naznačuje různé možnosti, které má v této oblasti právě Vyšší odborná škola. Podrobněji je analyzována i osobnostní výchova jako zdroj primární prevence sociálního selhání. V souvislosti s tím autorka naznačuje i nutnost změny v pedagogické komunikaci na VZŠ.

Trochu neorganicky působí po této zajímavé a přínosné pasáži opět návrat ke kurikulárním problémům, když autorka po pasáži o Etickém kodexu sester zdůvodňuje a vysvětluje zařazení etiky do učebního programu VZŠ. To bylo možno zařadit do některé z předcházejících kapitol o kurikulu tím spíše, že dále autorka pokračuje výkladem o využití předmětu Odborná praxe v ošetrovatelství, kde ukazuje řadu možností k osobnostní výchově budoucích ošetrovatelek.

Naznačení různých typů metodik a jejich variant, ale i potenci poskytuje čtenáři řadu možností k výběru nejvhodnějších realizačních postupů při zavádění nového pojetí přípravy sester k humanističtějšímu pojetí jejich budoucí práce.

Teoretická část práce je završena některými výhledy prohloubení humanizace zdravotnické práce a přípravy na ni do budoucnosti i v kontextu s tendencemi v zahraničí.

K práci je přiložena i orientační výzkumná sonda realizovaná na záměrně vybraném vzorku vyučujících a studentů VZŠ Kladno u studijního oboru Diplomovaná všeobecná sestra. K šetření byl použit dotazník. Ke zpracování bylo použito zpracování šetření prvního stupně.

Kromě otázek zaměřených na to, jak současná výchova na VZŠ Kladno přispívá k poskytování humánní péče v praxi, jsou z méně pochopitelných důvodů směřovány i dotazy na materiální podmínky výchovy a vzdělávání na zkoumané škole, což je problém, který souvisí s analyzovanou problematikou jen okrajově. Šetření přináší spíše ilustraci, než výzkumem potvrditelné závěry.

V budoucnu by bylo jistě užitečné provést seriózní výzkum toho, jak se zavádění humanizačních prvků do přípravy sester projevilo ve změně komunikace ošetrovatelek s pacienty v praxi. Pak teprve by bylo možno posoudit, zda se záměr humanizace ve zdravotnictví daří.

Hodnotíme-li celkově posuzovanou disertační práci, musíme konstatovat, že kromě obsahu, o němž jsme hovořili v našem posudku, splnila práce i požadavky formální. Je doplněna řadou příloh, dostatečnou bibliografií, anglickým resumé atd.

Proto i přes některé menší výhrady, o nichž jsem se v posudku zmínil, doporučuji práci k obhajobě a v případě její úspěšnosti a úspěšnosti rigorózní zkoušky doporučuji autorce udělení titulu PhDr.

V Praze dne 4. 11. 2006

Doc.PhDr.Jiří Pelikán, CSc,
oponent rigorózní práce